

abecedar

Ingrijit de
Emil Giurgiuca
și
George Boldea

BCU Cluj-Napoca

RBCFG 2008 01323

Prezentare

În cadrele strâmte ale acestui *abecedar*, o să vă aduc, domnule cetitor, săptămâna!, o icoană, un vers, o idee.

Vreau să vă desprind spiritul din angajamentele lui cotidiene, numai pentru o clipă, numai pentru două bătăi de pleoape, să-i smălțuiesc forma cu ceva proaspăt și nou. E ca și când v'arși opri din mers în drum, să vă prind la butoniera hainei o floare.

O să vă trimit în această revistă liliputană, ca într'o coajă de nucă, făcută căruț în basm și trasă de un bătrân pitic, scurte pâlپări de soare și — ascultați numai! — ceva ce seamănă a bătăe de inimă, ăa într'o scoică de mare.

Știu, domnule cetitor, că în cămăruța noastră veți găsi tot ce nu căutați.

Aici se vor scrie rânduri gândite acum despre lucruri și despre oameni și nu m'arși bucura doar eu singur dacă ochii voștri ar întâlni prin ce se va scrie filonul neprețuit de simț veritabil și gând tineresc care să vă surprindă spiritul mirat.

Dar pe un spațiu strâmt de câțiva puțini centimetri patrați, se încrustă mai bine doar inițiale, cum într'o coajă de copac tânăr cu briceagul, decât se scrie.

De aceea acest *abecedar* va fi unul de inițieri în regiuni de cunoaștere noi, pentru care odată pe săptămână veți plăti, sunt sigur, nu-i așa? — o privire de prieten.

Emil Giurgiuca

Copil de Moț Central University Library Cluj

*Fără sânrg,
Cu căciula cât un ciubăraș de mare,
Trece, domol, prin târg
Să-și vândă cele două ciubare...*

*Cu fața arsă de soare și slabă,
Ca muntele el n'are nici o grabă...
În ochii vineți azurul îl poartă
Din uliță'n uliță, din poartă în poartă...*

*Se pierde printre oameni, flămând,
Cu-al Detunatei cer, în gând...
În lupta asta grea pentru pâine
Unde-l va duce ziua de mâine? !...*

Aron Cotruș

Cuvinte despre copilul proletar

O nouă primăvară a topit zăpada, ce apăsa pe casele sărace, înlocuind-o cu neaua florilor de pomi, la țară, dar în orașele mari nu poate șterge ghița de pe inimile copiilor proletari, desculți în totdeauna, lăsați în voia lor de mama obligată să se irosească, unde, la lucru, pentru pâine. Căminul lor, în epoca jocurilor senine, curtea, strada, e o mizerie morală care îi împrejmuiește. Părinții, reintorși la vatra goală, isto-

viți sau lipsiți de muncă, își îneacă adesea durerea în alcool și înăspriți de lipsuri se sfădesc degenerând în brutalitate. În fața acestor pilde sufletul copilului nu-și poate înfiripa țesătura de delicate inhibiții și cele mai prețioase impulsuni mor în fașă.

În ciuda golului și a dezolării casei părintești însă, unora le ard ochii de văpaia dragostei de viață, dar cine poate avea timp să le populeze imaginația și sensibilitatea cu povești, jocuri și imagini? Sufletul lor, o grădină de virtuți și dorinți de lumină, se veștejește într'o părăginire tristă, năpădită de bălării. Unii cu ochi înegurați de tristețe nu doresc nimic, sunt copleșiți de suferință iar alții, chinuiți de strigoii viciilor părintești sunt primiți de brațele străzii.

Și în timp ce semenii lor din casele bogate surprind dimineața, lângă patul moale, pentru cuminenția lor, daruri aruncate pe fereastră de zânele tărâmului de basm, în căsuțele umile se așteaptă înzadar apariția unei mâini fermecătoare ce ar putea să starme lanțul de mizerii. Ezită, poate de teama să nu-l facă și mai lung.

Tiranul care ține pe unii în belșug, pe cei mulți în sărăcie, a murit. Fiindcă nu s'a descompus încă și mai păstrează trăsăturile ființei vii, credeți că doarme. Nu mișcați. Sub cerul sumbru al vieții voastre de acum, un snop de raze calde prevestește apropierea unei fecioare generoase, Egalitatea, care vă va îmbrățișa pe toți la sân fără nici o deosebire. Bucurându-vă deopotrivă de cele terestre, o singură distincție vi se rezervă, e indicele de valoare.

George Boldea

Primăvara

*A violat, de farmec amefită,
Izvoare celluite'n diamant
Și sufletu-mi ca apa se agită
Să soarbă din neant.*

*Spre caldele săruturi de lumină
Și căile funebre se pornesc,
Durerea ca un cap pe cruce'nclină
Sub mângâerea faldului ceresc.*

*Pământul plin de albe oseminte
Respiră hohotind în mii de flori,
La sânul lor las trupu-mi să s'alinte
Ca un copil, s'adoarmă mai ușor.*

*Capricioase zăvile albastre
Asvârl bijuterii de stele'n mare,
Naufragiate suletele noastre
Se'nvălmășesc ca aburii în soare.*

George Boldea

Copila

*Ai innugurit în strai de bură de soare!
Îți joacă râsul frunze de cais
Și'n trupul tău abia suit din vis
Aud murmurând verile viitoare.*

*Ți-umbrește fruntea somnul calm din noapte,
În ochi botezul zorilor ți-a mai rămas,
Pari o'ntrupare'n azuriul ceas,
Ce stă s'adoarmă'n marmură de lapte.*

*Din tot ce azi e neîmplinit ca'ntr'o tulpină
Când mâine viața caldă va înflori,
Aceste mâini pe fruntea cui vor cobori hodină,
Cui ochii tăi zambilele-și vor dărui?*

*Va fi un visător cu suflet de copil,
Ori un fecior cu pieptu'n bronz de soare?
Infrăgezirii ei, voi ursitoarelor, aduceți-l
Să-i cânte, s'o adoarmă în leagăne de-floare!*

Emil Giurgiuca

Carnet

Stă copila 'n poartă
Cu mâinile 'n poală,
Ochii mari și-i poartă
Pe ulița goală.

(St. O. Iosif).

Săptămâna ce a trecut, bătând capricioase aripi de ploii, a fost săptămâna copilului. A plouat să crească mari copiii. Soarele s'a jucat de-a-ascunselea, copilărește, cu pomii îmbrăcați în cămeși albe precum o oaste de îngeri. Păpădiile galbene și-au tot închis și și-au deschis ochii, fricoase și proaste, în grădina primăriei, peste drum de pretură. Dela etajul II, le-am prlvit pe ferestre cu toți copiii clasei mele, de care nu sunt mulțumiți domnii profesori, și ne-am amuzat nespus.

Pentru cine numără cucu? Cui îi înflorește ci-reșul fraged? Adie vara.

La deschiderea ultimului număr din *Gândirea*, revistă de elegantă ținută, ne întâmpină portretul personalității lui *Gerhart Hauptman*. E înfățișat de d. Ion Săn-Giorgiu ca unul din cei mai originali poeți ai literaturii germane moderne, interesant prin trecerea lui neobișnuită dela literatura naturalistă, obiectivă, în tinerețe, la cea subiectivă, romantică, în maturitate, prin pătrunderea tumultului social și zugrăvirea vieții umane într'o uriașă frescă, fapt care îl apropie de Goethe, printr'o concepție nouă despre tragic care consistă în inadaptabilitatea eroilor pricinuită de un fatalism lăuntric, și mai ales, printr'o sete de forme în care conciliază armonic, ca și titanul dela Weimar, toate conflictele așa cum singur s'a definit prin versurile: „Rădăcina cântecelor se afundă în durerea pământului; dar fruntea lor o încunună lumina cerului“.

Cuprinsul revistei se încheie cu „*Insemnări despre moarte*“ de d. Emil Cioran. Parcurgerea acestor însemnări ne strecoară în suflet scepticismul sincer al unui proaspăt gânditor, a cărui concepție despre tragic, văzută în lumina adevărului pragmatic, se altoiește, tacit, pe filosofia „evoluției creatoare“.

Atât de bergsoniană, este totuși personală, prin patetismul sincerității, încercarea d-lui Cioran de a ne cuceri adevărului că viața nu poate fi înțeleasă logic ci psihologic, că adevărurile sculptate glacial în construcții de arhitectură logică trebuie să cedeze locul adevărurilor cari înfloresc din suferința trupului. „Nu s'au convins, încă, oamenii că a trecut timpul preocupărilor superficiale și inteligente și că este infinit mai importantă problema suferinței de cât a silogismului, că un strigăt de desnădejde este infinit mai revelator de cât cea mai subtilă distincție și că totdeauna o lacrimă are rădăcini mai adânci de cât un zâmbet?“ Sau: „Imi place gândul care păstrează o aromă de sânge și de carne și prefer de o mie de ori unei abstracții vide o reflecție răsărită dintr'o efervescentă sexuală sau dintr'o depresiune nervoasă“.

Concepția d-lui Cioran asupra *tragicului* existenței, este acel fatalism intern, care alimentează drama modernă, (Ibsen, Hauptman) și care consistă nu în teama de ceva exterior ci în *simțirea* propriei tale eroziuni lăuntrice, inexorabile. Mulțimea oamenilor comuni, cari trăesc viața ca pe ceva definitiv, despărțind-o de moarte, neînțelegând-o ca o continuă agonie, așteaptă revelarea unui sens mai adânc al vieții în scurta agonie ce precedă moartea, concepută transcendental, venind din afară. Oamenii sănătoși și normali nu pot avea revelația metafizică a vieții și morții îmbrățișate într'un singur ritm, decât în momentele ruperii echilibrului spontan de viață, bolile și stările depresive având o misiune înțeleaptă. Conștiința împletirii simultane a vieții cu moartea într'un singur vârtej distruge naiva bucurie de viață ca un demon chinuitor ce stă în spatele ei.

Pe drumul interiorizării intuiției bergsoniene, domnul Cioran descopere moartea în sâmburele primar al creației continue de viață emanând din împlinirea impulsului vital, ca ființa vegetală din sâmburele ce

putrezește. Este arătat reversul intuiției creatoare în moartea distrugătoare. Dacă în concepția filosofului intuiționist creația se precipită în fluxul duratei, în „timpul demonic“, de care spune domnul Cioran, moartea rezultă din depășirea culmei vitale.

E remarcabil neastâmpărul chinuitor al unui suflet tânăr obsedat de tragicul vieții pe care și-l revelă într'un ritm de immanentă viață și distrugere, ca fapte inevitabile ale „timpului demonic“ și mai ales e remarcabilă eliminarea perspectivei finaliste, transcendente, de care oamenii se servesc ca de o dulce consolare în fața groazei de întunericul morții.

In cealaltă toamnă viitoare va trece peste munți anul 150 dela răscoale.

(Moșii ar trebui să-și numere anii, în calendar, dela data când s'a ridicat spre cer întâiul fum din focurile de atunci.)

Oare munții își pot aduce aminte? Cum au răbdat ca și astăzi despuierea streinului și cum trei oameni s'au ridicat să-i scuture de uzurpatori.

Pentru pământul acesta care le-a acoperit trupurile decimate și aruncate pe drumuri, o mână aici, (a lui Horia, se spune că e îngropată sub gorun, la Tebea) un braț dincolo și o jumătate de trup în altă parte, toamna din anul viitor va fi mai mult decât comemorarea unei mișcări revoluționare și ne va revela un act tragic din istoria țării Moșilor: zădărnicia jertfei lor de viață. Nu din scepticism, idealul lor mi-se pare nerealizat prin desrobirea politică, câtă vreme mizeria băntue poporul și exploatarea munților e în plin marș în dauna populației originare și necruțătoare.

Tocmai prin acest fapt ei sunt încă în actualitate și trăesc în conștiința noastră, ca și atunci când ideea desrobirii politice ne încălzea nădejdea în viață dar încă nu bătuse ceasul întrupării ei.

În toamna din anul ce vine se vor ține serbări, desigur, se va sărbători cu mândrie gestul croic, al acelor mari țărani, cari au murit pentru a lăsa o viață mai bună la urmași. Ne vom bucura de fragmentul întrupat al visului lor: izbânda națională. Dar vom suferi, sub musturarea umbrei lor, pentru toată netrebnicia noastră, că în 150 de ani nu am dat încă altă înfățișare ținutului lor aspru și ros de plăgile morții.

Comitetul de organizare compus din profesorii dela liceul din Brad, a comandat la Zlatna, 5 troițe de piatră cu inscripții comemoratoare. Ce ar putea face mai mult? Se va scrie și o carte de istorie a răscoalei, probabil de către cineva dela Universitate, pentru cei câțiva înși întârziți sincer într'un asemenea cult.

Desigur, e foarte frumos.

Dar a-l cinsti pe Horia, cel tras pe roată, cu o cruce și a-i lăsa semenii încolțiți de vicii și mâncați de mizerie, nu e un act de achitare față de memoria lui.

Din tot ce s'ar fi putut face pentru poporul urmaș în munți, nu s'a făcut nimic. Oamenii politici au amăgit mulțimea cu promisiuni niciodată împlinite. Industrializarea ținutului nu s'a făcut spre binele populației locale. Iar profitorii, streini de cunoașterea vieții satului ce nu le stă în drum, se desinteresează de rest sau în cele mai bune cazuri fac o mizeră filantropie, de ochii lumii.

Dar profesorii dela Brad ori de aiurea ce ar putea face mai mult? Insuși faptul că se vor închina memoriei unor țărani, ridicând 5 cruce de piatră prin sate, dela Mesteacăn la Buceș, e semnificativ și (nu vă simțiți bine?) pentru unii, ce huzuresc de bine, o incomodă manifestare intrucât îi va obliga să participe.

Născut în săptămâna copilului, acest abecedar va avea o fire neslătătoare, o apariție hoinară. Dacă n'o să-i priască aerul de munte, îl vom duce la Cluj, ori la Sighișoara și când o să vi-l aducă poșta din altă parte, va fi ca o vedere primită dela cine nu te aștepți, cu câteva rânduri pe spațiul de lângă adresă. Pa!

Abonamente: 1 an 120 lei — Instituțiuni: 500 lei.

Redacția și Administrația: Emil Giurgiuca, Brad, Jud. Hunedoara.

Tiparul Tipografiei „Zarand“, Brad.